

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
«Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і контроль витрат, які входять до складу собівартості
продукції (на прикладі СФГ «Задум»)»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН 4 курс 1 група
Тюхтя Яна Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Кубік Валентина Дмитрівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Перехід на ринкові відносини передбачає формування багатуукладної економіки, заснованої на різних формах власності та вільного підприємництва. Особливе місце в ринковій економічній системі займають фермерські господарства. Поряд з іншими видами аграрних формувань є повноправною формою господарювання, покликаної повернути землі дбайливого господаря. Проте становлення цивілізованого фермерського укладу, як свідчить світовий досвід, - це поступовий процес, який неможливо здійснити за короткий період. Реалізація даної загальнонаціональної задачі потребує великих інвестиційних вкладень, вирішення комплексу правових, економічних та організаційних питань.

Важливою стороною діяльності кожного селянського (фермерського) господарства є ведення бухгалтерського обліку та організація фінансів. Значення і необхідність обліку в селянському (фермерському) господарстві зумовлена, з однієї сторони, потребою в інформації про наявні в господарстві, витрати, обсяги виробництва продукції та надходження доходів від реалізації продукції, а з іншого боку, обов'язком подання в державні установи інформації про результати виробничо-господарської діяльності. Особливо важливою в цьому контексті є інформація про витрати, які входять до складу собівартості продукції, що виробляється фермерським господарством.

Питання організації обліку витрат, які входять до складу собівартості в селянських (фермерських) господарствах особливо актуальні в даний час, оскільки специфічність даної форми господарювання, невизначеність правового статусу цих господарських формувань ускладнюють вибір форм та методів ведення бухгалтерського обліку, які значною мірою залежать також від масштабів виробництва та виду діяльності. В свою чергу це обумовлює і необхідність контролю інформації, яка одержується керівництвом фермерського господарства в ході обліку витрат, що входять до складу собівартості продукції.

Мета і завдання дослідження. Саме тому головною метою дослідження є визначення особливостей обліку та контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Дослідити економічну сутність та сучасні погляди на склад витрат, що входять до собівартості продукції.
2. Розглянути класифікацію та оцінку витрат як об'єкту управління.
3. Визначити проблемні питання обліку, контролю та управління витратами, які входять до складу собівартості продукції.
4. Надати загальну організаційно-економічну характеристику СФГ «Задум».
5. Здійснити оцінку діючої системи обліку і контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції СФГ «Задум».
6. Проаналізувати витрат, які входять до складу собівартості продукції СФГ «Задум».
7. Визначити шляхи удосконалення обліку витрат, які входять до складу собівартості продукції фермерського господарства.
8. З'ясувати напрями удосконалення внутрішнього контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є собівартість продукції сучасного підприємства. Предметом дослідження є облік і контроль витрат, які входять до складу собівартості продукції.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано систему методів, націлений на досягнення поставленої мети та завдань. В роботі проаналізовано та структуровано основні підходи до економічної сутності витрат та їх склад. Для з'ясування теоретичних засад обліку і контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції використовувалася методика оглядово-аналітичного теоретичного дослідження науково-економічної літератури з проблеми, що вивчається з використанням

категоріального апарату та загальноекономічних принципів, а також методи аналізу та синтезу, а також порівняння. При дослідженні проблемних питань обліку, контролю та управління витратами, які входять до складу собівартості продукції використано методи індукції та дедукції. Організаційно-методичні та практичні аспекти обліку і контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції в СФГ «Задум» вивчалися за допомогою системно-структурного методу, методів горизонтального та вертикального аналізу, відносних величин, графічного та табличного методу. В процесі визначення шляхів удосконалення обліку і контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції СФГ «Задум» застосовано прогностичний метод. При формулювання висновків застосовано методи наукового абстрагування та узагальнення.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 5 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи обліку і контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції»** розглянуто сутність витрат з економічної точки зору, які входять до собівартості продукції, регламентовані норми витрат згідно НП(с)БО 16, основні статті калькуляції для розрахунку виробничої собівартості продукції, класифікацію та оцінку витрат як об'єкт управління, порівняльна характеристика оцінки витрат відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) та Податкового кодексу (ПК) України. Також розглянуто проблемні питання обліку, контролю та управління витратами, які входять до складу собівартості продукції.

У другому розділі **«Організаційно-методичні та практичні аспекти обліку і контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції»**

СФГ «Задум» надано загальну організаційно-економічну характеристику СФГ «Задум», оцінку діючої системи обліку і контролю витрат, які входять до складу собівартості продукції та їх аналіз.

У третьому розділі **«Шляхи удосконалення обліку витрат, які входять до складу собівартості продукції підприємства СФГ «Задум»** представлено Шляхи удосконалення обліку витрат, які входять до складу собівартості продукції підприємства та Напрями удосконалення внутрішнього контролю витрат.

ВИСНОВКИ

На підставі проведених досліджень за темою кваліфікаційної роботи, можна зробити наступні висновки.

1. Витрати, які входять до собівартості продукції, в сучасній науковій літературі трактуються, як виражена у грошовій формі сукупність витрат різних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових та інших), які спрямовані на виготовлення конкретного обсягу продукції за певний період часу. При цьому існують різні погляди на склад витрат, які становлять собівартість продукції. Однак, слід керуватися положеннями П(С)БО 16 «Витрати», яке до собівартості продукції підприємства включає:прямі витрати на матеріали, на оплату праці та інші прямі витрати, а також витрати загальнопромислового характеру, які можуть бути змінними або постійно розподіленими.

2. Класифікація витрат, що входять до собівартості продукції, як об'єкту управління може здійснюватися за різними критеріями: за економічним змістом (витрати за економічними елементами та за статтями калькуляції); за способом включення в собівартість продукції (прямі та опосередковані витрати); залежно від зміни обсягу виробленої продукції (постійні та змінні); з точки зору отримання достатньої інформації для прийняття управлінських рішень (безповоротні, альтернативні, інкрементні, маржинальні) та ін. Оцінка витрат проводиться відповідно до вимог

міжнародних стандартів фінансової звітності, національних положень бухгалтерського обліку, Податкового кодексу України.

3. Сучасна методологія обліку і розподілу загальновиробничих витрат унеможлиблює облік виробничої собівартості за фактичними витратами. Для максимізації корисності для обліку витрат підприємствам варто дозволити вести облік і розподіл загальновиробничих витрат за будь-якою зручною методологією, можливо, з обов'язковим розкриттям її суті у примітках до фінансової звітності. Сьогодні вирішення проблем ефективного контролю та управління виробничими витратами є дуже важливим завданням, оскільки це дозволяє попередити зростання витрат виробництва, оптимізувати виробничу програму, знизити собівартість продукції та підвищити прибуток підприємства.

4. СФГ «Задум» має значний досвід роботи на ринку сільськогосподарської продукції. Чисельність персоналу господарства зростає як і зростає валюта балансу. СФГ «Задум» забезпечене основними засобами, знос яких не значний. При цьому господарство нарощує обсяги оборотних активів, основна частка яких припадає на запаси. За останні три роки у СФГ «Задум» спостерігається зростання валового доходу, скорочення собівартості та нарощення чистого прибутку. Водночас при зростанні рентабельності сільськогосподарського виробництва скорочується продуктивність праці.

5. СФГ «Задум» здійснює облік за автоматизованою формою обліку. Облік витрат здійснюється за наступною схемою: первинні документи – накопичувальні відомості – зведені відомості – головна книга – баланс. Первинний облік є підставою для обліку витрат, які входять в собівартість. Витрати сільськогосподарської діяльності на СФГ «Задум» обліковують за елементами. Для цього використовуються договори на постачання, видаткові накладні, акти виконаних робіт, акти списання, лімітно-забірні картки, товаро-транспортні накладні, таблиці обліку робочого часу, розрахунково-платіжні відомості та інші первинні документи. Синтетичний облік витрат

на виробництво ведеться за рахунком 23 «Виробництво», субрахунок 231 «Рослинництво». За дебетом субрахунку відображаються витрати минулого року під урожай поточного року, витрати поточного року під урожай поточного року, витрати поточного року під урожай майбутнього року. За кредитом – обліковується сільськогосподарська продукція рослинництва за їх справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу або за виробничою собівартістю. Аналітичний облік ведеться за сільськогосподарськими культурами.

6. На СФГ «Задум» аналіз витрат здійснюється в розрізі їх динаміки та структури за елементами витрат та за видами сільськогосподарської продукції. Проведені розрахунки засвідчили, що частка витрат в структурі виручки 2022 році складає більше 63%, а на 1 гривню чистого доходу від реалізації в цьому році приходиться 0,64 грн. витрат. Серед статей витрат найбільшими є витрати на придбання насіння, добрив та паливно-мастильних матеріалів, хоча їх сукупна частка має тенденцію до скорочення, натомість зростає частка витрат на оплату праці та амортизаційні витрати. За видами продукції найбільша частка витрат припадає на зерно пшениці. Прослідковується тенденція до зростання частки витрат на виробництво кукурудзи та насіння соняшника за рахунок скорочення частки інших витрат. Разом з тим, варто відзначити, що СФГ «Задум» не здійснюють більш глибокі різновиди економічного аналізу, зокрема індексний, факторний, кореляційно-регресійний та інші види аналізу. Це не дозволяє ефективно проводити пошук резервів для скорочення собівартості та збільшення прибутку і рентабельності сільськогосподарського виробництва. Окрім того, на підприємстві не здійснюється аналіз за супутньою продукцією, такою як солома, жмих, не враховується витрати на видачу зерна на паї тощо.

7. Серед найбільших проблем обліку витрат, які необхідно вирішити СФГ «Задум» слід відзначити недостатню увагу аналітичним розрахунком собівартості; надмірно велика кількість операцій, які вимагають обліку і впливають на витрати; неконтрольованість окремих ділянок обліку;

несвоєчасність проведення інвентаризації. СФГ «Задум» для спрощення обліку витрат, що входять до собівартості доцільно перейти на 8 клас рахунків, використати для обліку метод «затрати-випуск» з застосуванням Відомості обліку запасів. Для узагальнення витрат по елементам доцільно використати рахунок 86 «Зведені витрати діяльності за елементами» та Відомість обліку витрат та виходу продукції, ввести в облік Книгу обліку землі.

8. На СФГ «Задум» внутрішньогосподарський контроль витрат, які входять до собівартості здійснюється дуже рідко. Відсутність системи внутрішньогосподарського контролю може бути вирішена через організацію служби внутрішнього контролю на базі планово-економічної служби та покладення обов'язків такого контролю на економіста. Модель внутрішньогосподарського контролю передбачає контрольну сферу, засоби контролю, систему обліку, центри відповідальності та техніку контролю. Для здійснення внутрішньогосподарського контролю необхідно розробити анкету перевірки витрат на виробництво, які входять до складу собівартості, програми внутрішнього контролю та плани внутрішнього контролю витрат. На їх підставі розробляється система робочих документів.

АНОТАЦІЯ

Тюхтя Я.С. «Облік і контроль витрат, які входять до складу собівартості продукції (на прикладі СФГ «Задум»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і аудит».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності витрат, що входять до собівартості продукції, класифікація та оцінка витрат як об'єкту управління, теоретико-методичні та практичні аспекти обліку витрат з урахуванням вимог національних стандартів обліку, питання аналізу та контролю витрат, що входять до собівартості продукції, проблематику обліку і контролю витрат в підприємствах.

Проаналізовано основні економічні показники розвитку підприємства, діючу систему обліку та методику проведення контролю витрат, що входять до собівартості продукції на підприємстві.

Запропоновано напрямки поліпшення облікового забезпечення систематизації поточних витрат діяльності на основі поглиблення аналітичності відображення облікової інформації, впровадження управлінського обліку на підприємстві.

Ключові слова: витрати підприємства, собівартість, аналітичний облік, синтетичний облік, аналіз, контроль.

ANNOTATION

Tyukhtia Y.S. « Accounting and control of costs that are part of the cost of production (on the example of "Zadum" AF)»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting and audit».

Odessa National Economics University. – Odessa, 2023.

The work deals with theoretical aspects of the essence of costs included in the cost of production, classification and evaluation of costs as a management object, theoretical, methodological and practical aspects of cost accounting taking into account the requirements of national accounting standards, issues of analysis and control of costs included in the cost of products, problems of accounting and cost control in enterprises. The main economic indicators of the enterprise's development, the current accounting system and the method of cost control, which are included in the cost of production at the enterprise, are analyzed. Directions for improving the accounting support for the systematization of current activity costs based on the deepening of the analytical display of accounting information, the introduction of management accounting at the enterprise are proposed.

Keywords: costs of the enterprise, cost of sales, analytical accounting, synthetic accounting, analysis, control.